

ВІДГУК

офіційного опонента

доктора економічних наук, професора
старшого наукового співробітника науково-дослідної лабораторії
OSINT-досліджень та безпекової аналітики

Львівського державного університету внутрішніх справ

ФРАНЧУКА Василя Івановича

на дисертаційну роботу **ВІВЧАРА Віктора Павловича**
на тему «Формування стратегії забезпечення економічної безпеки
торговельних підприємств», подану на здобуття ступеня
доктора філософії за спеціальністю 051 «Економіка»
галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»

Актуальність обраної теми та її зв'язок з науковими планами та програмами

Торговельні підприємства реалізують діяльність в умовах мінливого середовища, що характеризується нестабільністю та динамічністю в силу впливу різних загроз. У зв'язку із цим виникає необхідність у безпекоорієнтованому підході до формування стратегії в зазначених підприємствах, що своєю чергою потребує відповідних наукових, методичних та практичних розробок. У наукових джерелах ще не повною мірою розроблено і науково-обґрунтовано наукові підходи та механізми формування стратегії забезпечення економічної безпеки вітчизняних торговельних підприємств. Вирішенню саме цих наукових завдань й присвячена дисертаційна робота Вівчара Віктора Павловича «Формування стратегії забезпечення економічної безпеки торговельних підприємств», з огляду на що є актуальною.

Тема дисертації пов'язана з планами науково-дослідної роботи Західноукраїнського національного університету за темою «Фінансова розвідка в запобіганні та протидії злочинних доходів в умовах воєнного часу» (номер державної реєстрації 0124U000998), де автором обґрунтовано

практичні рекомендації удосконалення стратегії управління економічною безпекою підприємницьких структур; а також є складовою науково-дослідної роботи Карпатського національного університету за темою «Трансформація світової економічної системи в умовах глобалізації» (номер державної реєстрації 0118U1003971), де автором розроблено рекомендації щодо удосконалення організаційно-економічного оцінювання реалізації стратегії забезпечення економічної безпеки торговельних підприємств.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх достовірність та новизна

За результатами вирішення у дисертаційній роботі наукових завдань сформовано низку теоретико-методичних положень, висновків і рекомендацій, які характеризуються науковою новизною й свідчать про конкретний особистий внесок автора у розвиток теорії та практики економіки та безпекознавства. До них можна віднести:

1. Понятійний апарат, який удосконалено шляхом уточнення дефініцій: економічна безпека торговельних підприємств - розглядається як стан за якого економічна система перебуває на достатньому рівні безпеки, який забезпечує досягнення стратегічних цілей, що дає змогу утримувати високі темпи економічного розвитку із урахуванням зовнішніх і внутрішніх загроз та стратегія забезпечення економічної безпеки торговельних підприємств, що трактується як система стратегічного управління, що охоплює комплексне діагностування зовнішнього та внутрішнього середовищ, коригування цілей, завдань і основних напрямків формування стратегічних орієнтирів розвитку.

2. Структурно-функціональний підхід до формування стратегії забезпечення економічної безпеки торговельних підприємств, у межах якого запропоновано вектор дії, який спрямовано на підвищення

інноваційності та ефективності торговельних процесів, що розширює методичний базис в оцінюванні безпекової стійкості суб'єктів торговельної діяльності.

3. Методичний підхід до побудови системи показників економічної безпеки торговельних підприємств, який у порівнянні з відомими у науці охоплює операційні характеристики, дослідження ризиків та загроз, аналіз ефективності використання ресурсів відповідно до індикаторів економічної безпеки, що дозволяє покращити процеси формування стратегії забезпечення економічної безпеки торговельних підприємств.

4. Алгоритм формування стратегії забезпечення економічної безпеки торговельних підприємств, який вирізняється тим, що він розроблений на основі методу кластеризації, що дозволяє підвищувати безпековий рівень організаційних та економічних процесів в торговельній діяльності.

5. Вектори покращення організаційно-економічного механізму стратегії забезпечення економічної безпеки торговельних підприємств, які, у порівнянні з існуючими охоплює інституційно-управлінський, техніко-технологічний, ресурсно-базисний та структурно-функціональний компоненти, що сприяє підвищенню ефективності функціонування суб'єктів торговельної діяльності.

У роботі є низка й інших конкретних наукових розробок і положень, що містять наукову новизну, спрямовані на подальше удосконалення формування стратегії забезпечення економічної безпеки торговельних підприємств в умовах сучасних викликів та загроз. З ними цілком можна погодитися.

Наукові положення, висновки й рекомендації, сформовані в дисертаційній роботі, характеризуються належним рівнем обґрунтованості та достовірності. Це аргументовано підтверджується глибоким та критичним аналізом фундаментальних наукових праць, використанням широкого спектру загальнонаукових і спеціальних методів дослідження, відповідним підбором та аналізуванням значного масиву інформаційної

бази дослідження за темою дисертації, успішною апробацією теоретико-прикладних розробок на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях, а також впровадженням результатів дослідження у практику стратегії забезпечення економічної безпеки торговельних підприємств.

Аналіз сформованих у дисертаційній роботі теоретико-методичних положень, висновків і рекомендацій свідчить про конкретний особистий внесок автора, а в тих працях, що написані у співавторстві, виокремлений в переліку публікацій.

За рівнем наукової новизни результати дослідження відповідають вимогам до дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філософії.

Оцінка змісту та завершеності дисертації

Зміст дисертації охоплює основні аспекти теми. Дисертаційна робота складається з анотації українською та англійською мовами, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків.

Загальний обсяг дисертації становить 222 сторінки. Робота містить 18 таблиць, 50 рисунків, 4 додатки на 15 сторінках. Список використаних джерел налічує 212 найменувань. За структурою та логікою викладу матеріалу зміст дисертації відображає процес і результати дослідження.

У вступі обґрунтовано актуальність наукової проблематики, виокремлено наукову новизну, визначено практичну значущість дослідження, сформульовано його мету та завдання, окреслено предмет та об'єкт, а також висвітлено зв'язок із науковими темами.

У першому розділі «Теоретичний базис формування стратегії забезпечення економічної безпеки торговельних підприємств» уточнено в межах предмета дослідження понятійно-категоріальний апарат, ідентифіковано фактори впливу на діяльність економічної безпеки торговельних підприємств, що дозволило покращити актуалітетний базис

формування стратегії підприємств торгівлі для забезпечення економічної безпеки.

У другому розділі «Аналітичне дослідження економічної безпеки торговельних підприємств: стратегічний підхід» проаналізовано стан та динаміку ефективності функціонування торговельних українських підприємств; проведено оцінювання економічної безпеки торговельних підприємств; розроблено модель стратегії забезпечення економічної безпеки торговельних підприємств.

У третьому розділі «Удосконалення формування стратегії забезпечення економічної безпеки торговельних підприємств в умовах сучасних викликів» удосконалено організаційно-економічний механізм формування стратегії забезпечення економічної безпеки торговельних підприємств; здійснено формалізацію системи стратегії економічної безпеки торговельних підприємств; проведено комплексне оцінювання стратегії забезпечення економічної безпеки торговельних підприємств на основі економіко-математичного моделювання.

Завершується робота *висновками*, які відображають зміст та основні результати дослідження.

У *додатках* наведено допоміжні матеріали, використані або отримані у процесі дослідження.

Оцінюючи дисертацію, варто зазначити, що робота написана загальноприйнятою науковою мовою із використанням сучасної української наукової термінології, основні її положення розкрито повністю відповідно до мети та завдань дослідження та є завершеною науковою кваліфікаційною працею, що виконана автором самостійно без ознак плагіату. Дисертація, за вимогами щодо структури, змісту та загального обсягу, що висуваються до здобувача ступеня доктора філософії, повністю відповідає чинним вимогам.

Повнота викладу наукових положень, висновків і рекомендацій дисертації у наукових фахових виданнях та інших публікаціях

Аналіз публікацій автора дає змогу зробити висновок про повноту викладу основних наукових положень дисертаційної роботи у фаховій літературі. Кількість публікацій є достатньою для висвітлення результатів дисертації на здобуття ступеня доктора філософії відповідно до чинних вимог. Зокрема, результати дослідження опубліковано у 15 наукових працях, з яких особисто автору належить – 6,6 друк. арк., серед яких: 4 публікації у наукових фахових виданнях України (особисто автору належить 3,5 друк. арк.), 2 публікації в інших виданнях (особисто автору належить 0,8 друк. арк.), а також 9 публікацій апробаційного характеру (особисто автору належить 2,2 друк. арк.).

Результати дослідження пройшли необхідну апробацію у вигляді доповідей та виступів на науково-практичних конференціях. В опублікованих наукових працях розкривається сутність і зміст положень, задекларованих автором як такі, що містять елементи наукової новизни. Їх кількість повністю відповідає чинним вимогам, що надає авторові права публічного захисту дисертації.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації

У поданій до захисту дисертаційній роботі є низка положень, висновків й рекомендацій, які мають дискусійний характер та певні недоліки, а саме:

1. У роботі проведено ґрунтовний аналіз наукових джерел з тематики, пов'язаної з темою. Разом з тим, було б доцільно завершувати його виокремленням питань, які ще у науковому плані не вирішені та досліджуються у дисертації.

2. На рис. 1.9 (с. 48) дисертації запропоновано модельну структуру системи економічної безпеки торговельних підприємств. Однак з цієї схеми не видно саме системи, тобто основних її елементів та зв'язків між

ними.

3. У табл. 2.5 (с. 101) роботи подано результати дослідження торговельних підприємств України. Для глибшого наукового аналізу їх розвитку в контексті досліджуваної проблематики варто було б розширити статистичні дані за кілька періодів. Від цього якість дисертації тільки б покращилася.

4. У п. 2.2 (с. 122) дисертантом викладено аналітичну частину роботи щодо оцінювання загроз економічної безпеки торговельних підприємств. Доцільно було б змістовніше провести аналізування на основі застосування економіко-математичного моделювання на прикладі декількох груп продовольчого ритейлу країни.

5. На рис. 3.14 (с. 189) роботи викладено структуровану модель формування стратегії забезпечення економічної безпеки торговельних підприємств. Варто було б доповнити елементом «Діагностика торговельних підприємств» із урахуванням показників економічної безпеки торговельних підприємств, на основі яких необхідно було б провести аналізування та обґрунтувати їх граничні значення.

В цілому, зазначені зауваження суттєво не впливають на загальну позитивну оцінку дисертаційної роботи.

Загальний висновок

Аналіз дисертації та опублікованих праць Вівчар В. П. на тему «Формування стратегії забезпечення економічної безпеки торговельних підприємств», дає підстави зробити висновок, що зазначене дослідження є завершеною кваліфікаційною науковою роботою. У дисертації отримано нові науково-обґрунтовані результати, які є актуальними, містять наукову новизну, мають теоретичне й практичне значення та дали змогу авторові концептуально вирішити наукове завдання, яке полягає в теоретичному обґрунтуванні і розробці методичних підходів щодо удосконалення

формування стратегії забезпечення економічної безпеки торговельних підприємств в умовах сучасних викликів.

З огляду на актуальність теми дисертаційної роботи, сформовану наукову новизну та практичне значення одержаних результатів, повноту викладу у наукових працях та відсутність порушень академічної доброчесності, вважаю, що дисертаційна робота відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. №44 та вимогам наказу Міністерства освіти і науки України «Про затвердження вимог до оформлення дисертації №40 від 12.01.2017 р. (зі змінами і доповненнями), а її автор – Вівчар Віктор Павлович – заслуговує присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 «Економіка» галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки».

Офіційний опонент:

**доктор економічних наук, професор,
старший науковий співробітник
науково-дослідної лабораторії
OSINT-досліджень та безпекової
аналітики Львівського державного
університету внутрішніх справ**

Василь ФРАНЧУК

